

"משה רבינו וקבלתו הברורה איש מפי איש"

א) הנה לצערינו הרב, כל מי ששם על לב, ודורש האמת, יראה ויתבונן, כי אנו עדים לתופעה שהולכת ומתרחבת עם השנים, ובפרט במאות השנים האחרונות, של נטישת "מסורת חז"ל". וכשאני אומר, "נטישה", אני מדבר אפילו על מקצת "נטישה" מדבריהם. כי אין הבדל בין המוסיף מצוה מתוך אחת ממצוות התורה, לבין המוסיף על כל המצוות כולם. שכל הוספה, או מיעוט, היא אסורה בתכלית האיסור. ולא רק ההוספה על דברי תורה היא זו שאסורה, אלא גם הוספה על פירושה המקובל איש מפי איש היא אסורה בתכלית האיסור.

ולפני שנכנס לענין זה. יש להקדים ולהסביר לקורא, את החשיבות שיש במסורת שהועברה איש מפי איש. כלומר, את החשיבות שיש בהעברת התורה שהועברה איש מפי איש עד משה רבינו. כי מי שאינו יודע לשים דגש על מה שהוא שומר או מקיים, ולא התברר לו שמה שהוא שומר או מקיים זה תורת משה בוודאי, איזו מסורת זו? והרי תורה אחת יש לנו! היא תורת משה רבינו אשר קיבל מאתו יתברך. ולעולם ועד לא תתחלף זאת התורה באחרת!

ואם אדם שומר ומחמיר בכל מיני דברים חדשים מקרוב באו, או שעושה פעולות מסויימות בחושבו שהוא מקיים מצוות, הנה חייב הוא לדעת להצביע על מקורם של דברים אלו במסורת חז"ל. ואם יעשה דברים שאין בהם מסורת סדורה איש מפי איש, אז נמצא כי אינו שומר את תורת ה', אלא מקיים תורות אחרות, ובוזה מחרף ומגדף כלפי תורת ה' האמיתית והסדורה. מכיון שנטוש את המסורת הבלעדית אשר ניתנה לחכמים איש מפי איש!

וכתב רבינו הטחור הרמב"ם (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י משנה א): "והיסוד השביעי, נבואת משה רבינו. והוא, שנאמין שהוא אביהן של כל הנביאים שקדמו לפניו. [וכל] הבאים אחריו הכל [כולל כולם], הם למטה ממנו במעלה, והוא בחיר ה' מכל המין האנושי, אשר השיג ממנו יתעלה, יותר ממה שהשיג [בעבר], ושיג [בעתיד] כל אדם שנמצא [עתה], ושימצא [לעתיד]. ושהוא [משה רבינו] עליו השלום, הגיע לתכלית הרוממות מעל האנושיות, עד שהשיג המעלה המלאכית, ונעשה כמעלת המלאכים. לא נשאר לפניו שום מסך שלא קרעו, ולא עצר בעדו שום מעצור גופני, ולא נשאר בו שום דבר מן החסרון לא מעט ולא הרבה, והושבתו בו הכוחות הדמיוניים והחושים בכל השגותיו, ונתבהל כוחו המתעורה, ונשאר שכל בלבד, ועל ענין זה אמרו עליו שהוא מדבר עם ה' בלי אמצעות המלאכים". ע"כ. והגלמד מדבריו של רבינו הטחור:

א) משה רבינו אביהן של כל הנביאים. כלומר, כל הנביאים לא שינו ולו מעט מתורתו אשר קיבל מאת ה' יתברך.

ב) כל הנביאים כולם, וכל בני האדם אשר באים אחריו, כולם למטה ממנו כמעלת ההשגה והחכמה. הן בידיעת ה', והן בחכמה.

ג) לעולם ועד אין אחד שיכול להשיג מה שמשנה רבינו השיג, ולא ימצא לעולם מי שישגי מה שמשנה רבינו השיג. הן בדיעת ה', והן בחכמה. וכל החולק על זה הרי הוא מין ארוה, כמו שנראה בהמשך.

וכתב רבינו הטהור (שם) "והיסוד השמיני הוא תורה מן השמים. והוא, שנאמין שכל התורה הזו הנמצאת בידינו היום הזה [בדגש על "היום הזה" - כוונת הרמב"ם הוא שחוכה עלינו לדעת, שכל מה שכתב רבי יהודה הנשיא, וכל מה שכתבו וערכו רבינא ורב אשי, את התלמודים] היא התורה שניתנה למשה, ושהיא כולה מפי הגבורה, כלומר שהגיעה עליו כולה מאת ה', הגעה שקורים אותה על דרך ההשאלה, "דיבור". [ולא באמת שיש דיבור לפניו יתברך, כי דיבור הוא דבר גשמי. ולא יקרא "דיבור" אלא השנה בנואה]. ואין יודע איכות אותה החגעה [במלואה], אלא הוא [משנה רבינו] עליו השלום, אשר הגיעה אליו. ושהוא במעלת לבלר [סופר], שקורין לפניו והוא כותב כולה, תאריכיה, וספוריה, ומצותיה, וכך נקרא "מחוקק". ואין הבדל בין ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען, ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד, או אנכי ה', ושמע ישראל ה' אלהינו ה' אלה, הכל [הוא] מפי הגבורה, והכל תורת ה' תמימה טהורה קדושה אמת.

ולא נעשה מנשה אצלם כופר ופוקר יותר מכל כופר אחר, אלא לפי שחשב שיש בתורה תוך [דבר טוב], וקליפה [דבר רע. כמו אלו המפחדים לעלות לקרות בתורה בפרשת הקללות, כאילו יש כח ביד קללות הכתובות בתורה, להרע להם על ידי קריאה הלילה והס]. [וחשב מנשה] שאלו התאריכים, והסיפורים, אין תועלת בהם [כמו שאר דברי תורה אחרים], [וחשב בדעתו] משה מדעתו אמרם, וזהו ענין, "אין תורה מן השמים". אמרו [ביונתם], שהוא האומר, שכל התורה כולה מפי הקדוש ברוך הוא, חוץ מפסוק אחד שלא אמרו הקדוש ברוך הוא, אלא משה מפי עצמו [הלילה], וזה הוא, "כי דבר ה' בזה", יתעלה ה', ממה שאומרים הכופרים.

אלא [ויראי, כן] כל אות שבה, יש בה חכמות ונפלאות למי שהבינו ה', ולא תושג תכלית חכמתה, ארוכה מארץ מדה, ורחבה מני ים. ואין לאדם אלא להתפלל כמו דוד משיח אלהי יעקב שהתפלל, "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". [ולא רק בחמשה חומשי תורה הדבר כן, אלא] וכן פירושה המקובל [תורה שבעל פה], גם הוא מפי הגבורה.

וזה שאנו עושים היום צורת הסוכה, והלולב, והשופר, והציצית, והתפילים, וזולתם, היא עצמה הצורה שאמר ה' למשה ואמר לנו [ולא שהתחדשו דברים אלו מדעתו, או חלילה מדעת חז"ל, כי מי הוא זה ואיזה הוא אשר יוסיף במצוות או יגרע מהם?], והוא [משנה רבינו] רק מזכיר שליחות נאמן במה שהביא, והדיבור המורה על היסוד הזה השמיני, הוא אמרו, "בזאת תדעון כי ה' שלחני וכו' כי לא מלבי". ע"כ דבריו. והרי ששום דבר לא היה מדעתו של משה רבינו, אלא הכל הוא מפי ה' יתברך.

והנה ראוי לציין נקודות חשובות ולהדגיש:

א) מה שכתב רבינו, "שנאמין שכל התורה הזו הנמצאת בידינו היום הזה היא התורה

שניתנה למשה, ושהיא כולה מפי הגבורה... וכן פירושה המקובל [תורה שבעל פה], גם הוא מפי הגבורה. וזה שאנו עושים היום צורת הסוכה, והלולב, והשופר, והציצית, והתפילים, וזולתם, היא עצמה הצורה שאמר ה' למשה ואמר לנו".

כלומר, הרמב"ם מרגיש ומבהיר, שבזמנו, כלומר, עד רבינא ורב אשי, כל מה שקיבל משה רבינו בענין המצוות, פירוש המצוות, והוא תורה שבעל הפה, עשיית המצוות וכו'. הכל היה בידינו באותו הזמן.

ורצונו לחזק ולומר, שבעלי המשנה והתלמודים, או אנשי כנסת הגדולה, לא פירשו מדעתם בפסוקי התורה, שצריך לעשות צורת סוכה כך וכך חלילה. ולא פירשו מדעתם שצריך לעשות תפילין בצורה כזו וכזו חלילה. ולא פירשו מדעתם וחידשו שצריך לנענע לולב וסדר עשיית ארבעת המינים כזה וכזה חלילה. כי שום דבר לא התחדש מדעתם חלילה, ולא הוסיפו דבר מעצמם במצווה. כי אם היו עושים כן, נמצא דבריהם לא עולים כפי המסורת! ומי הוא זה ואיזה הוא אשר ישנה דבר מן מסורת משה רבינו!

אלא, הכל הוא מפי משה רבינו מה שקיבל מאת ה' יתברך, והכל הועבר איש מפי איש עד אנשי כנסת הגדולה, והם העבירו הלאה, ורבי יהודה הנשיא כתב וחתם את המשנה עם חבריו. וכן עשו רבינא ורב אשי, שביארו את המשנה שהיא היא התורה שבעל פה. ולא חלקו על דין אחד מן המשנה חלילה, אלא ביארו הענין היטב כפי השגת ידם.

ולכן, כאשר מתבוננים אנו בתלמוד או במשנה, צריך לדעת, שמה שרבי יהודה הנשיא כתב, הוא בדיוק מה שמשנה רבינו קיבל. כי דבריו של משה רבינו עברו במסורה, עד רבי יהודה הנשיא וממשיכי דרכו, הם רבינא ורב אשי. ולא היה ולו דור אחד, שזו המסורה נקטעה חלילה. ואם היה חלילה וחס נעלמת זאת הקבלה למשה, ואפילו לדור אחד, ובכך היה חלילה לא נמצא איש מפי איש שקיבל את התורה ואת פירושיה, היה אסור לנו בתכלית האיסור להאמין שזו תורת משה, וחובה עלינו היה לכפור בה!

ואסביר יותר: ארבעים דורות עברו ממשנה רבינו עד רבינא ורב אשי. אם חלילה וחס, במשך מאה שנה או פחות או יותר, לא היתה תורת משה עוברת איש מפי איש, באופן שאחד קיבל מהשני עד משה רבינו, אסור היה לנו להאמין בזאת התורה לעולם! כלומר, אם בדור העשרים ממשנה רבינו, אחד מן החכמים השאיר את התורה במערה, וכן עשה עם פירושיה, שהשאיר את התורה במערה ולא העביר אותה לחכמים. ובא חכם מן הדור העשרים ושתים, והוציא את המסורת הזו מן המערה, ומצא את פירושי התורה, אסור היה לנו להאמין בזה הדבר ומדוע? מכיון שהמסורת נקטעה!

וכל תורה שלא הועברה במסורת איש מפי איש, אסור לנו לקבלה לעולם! וזה ענין הקבלה למשה מסיני, וזו החשיבות של התורה הקדושה, וזו בעצם העדות שמה ש-רבינא ורב אשי ביארו, ומה שפסק רבי יהודה הנשיא, הכל מאת ה' יתברך, הוא ענין המסורת! ואם

חלילה רבי יהודה הנשיא, היה מוצא את המסורת כאיזו מערה, או היה מקבל את המסורת על ידי איש גוי, או מלך גוי, אסור היה לנו לאמין לרבי יהודה הנשיא, כי כך צונו מאת הבורא, לקבל תורת שעברה רק איש מפי איש.

ולפיכך כותב רבינו הטהור (בפירוש המשנה הנוכח בסנהדרין): "והיסוד התשיעי הבטול. והוא שזו תורת משה לא תבטל, ולא תבוא תורה מאת ה' זולתה, ולא יתוסף בה, ולא יגרע ממנה, לא בכתוב, ולא בפירוש. [ועל זה] אמה, לא תוסף ולא תגרע". ע"כ דבריו. כלומר, מה נקרא "תורה מאת ה' זולתה"? כל תורה שאין עליה מסורת איש מפי איש עד משה רבינו!

והמובן הפשוט מדבריו, שאסור להוסיף ולגרוע על דברי התורה, הן על מצוה מן המצוות, הן על פירוש וביאור של אחת מן המצוות. ועל פי דבריו אלו של רבינו, כל מי שיאמר, שהוא קיבל דברים שמשם רבינו לא היה לו השגה בהם, או שהוא קיבל תורה מפי "מגיד", או "אליהו", או דיבר ב-"רוח הקודש". שמשם רבינו לא ידע מהם, והם דברים חדשים שירדו לעולם וכו'. הרי הוא מין ארוה מצוה לשנותו ולהשמידו. ולא זו בלבד, אלא אפילו יוסיף בעשית המצוה, או יגרע ממנה, הרי הוא מין ארוה רשע. וכמו שכתב רבינו בלשוננו (שם): "וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות, הרי זה יצא מן הכלל, וכפר בעיקר, ונקרא מין, ואפיקורוס, וקוצץ בנטיעות. וחובה [עלינו] לשנותו, ולהשמידו, ועליו הוא אומר, "הלא משנאיך ה' אשנא" וכו'". ע"כ.

והנה כבר כתב הרמב"ם באגרתו (אגרת תימן עמוד לו הרב קאפה): "... שהנביא הזה משה רבינו רבן של כל הנביאים אשר שמענו דבור ה' עמו, וידענו נבונות דברו, ואמרנו לו, "קרב אתה ושמע", אמר לנו, שלא נשארה בשמים תורה אחרת שתנתן [בהמשך הזמן], ואין שם דת אחרת שתבוא, אמה, "לא בשמים היא", לפיכך הזהירנו מלהוסיף או לגרוע בכל התורה הזו [אפילו אם היה מישהו שטוען שקיבל תורה ברוח הקודש, או מפי אליהו חלילה], ואמר, "לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו". [וזה להיפך ממה שנאמר בספר זוהר (תיקוני זוהר הקדמה דף יז עמוד ב): "קום רבי שמעון ויתחדשון מלין על ירך דהא רשותא אית לך לגלאה רזין טמירין על ירך מה דלא אתיהב רשו לגלאה לשום בר נש בען". ופירוש הדברים: "קום רבי שמעון, ויתחדשו חידושים על ירך, מה שלא ניתן ולא קיבל שום אדם עד אליך". כלומר, ספר זוהר שהופץ במאה ה-יג' למניינם, ללא מסורת, ויוחס במזיד לרשב"י הטהור שלא כתב ולו אות אחת מזה הספר. כותב, שמה שהוא "מגלה", אף אדם לא ידע לפני כן. וזו היא כפירה ביסודות הדת שראינו קודם לכן. אולם רבותינו הטהורים בתלמוד העירו ואמרו, שעל אף גדולתו והשגתו של רבי עקיבא התנא הטהור, בכל זאת הכל היה ממש שקיבל מסיני. (מנחות כט:). ובכך נמצא שמה שקיבל רבי עקיבא בהשגתו, קיבל משה רבינו במעמד הר סיני]. ולכן כל נביא שיבוא, בין שהיה ביחוסו כהן, או לוי, או עמלקי, וטען כי אחת מכל המצוות אשר ספר התורה כולל אותם, כבר בטל חיובוה [כגון, חלק מן הזרמים בעם ישראל שאומרים, שכבר אין מצוה להוכיח ברור הזה, וביטלו הם מצוה מן התורה. או חלק שאומרים שאסור לישון כסוכה מפני "אורות נבזים" ... או שאסרו בפסק הלכה אכילת חלב ודגים לדורות, והלכו אחר הרופאים וקבעו נחרצות לאיסור], הרי הוא מבחיש [נביאת] משה רבינו, שאמר לנו ולבנינו, "עד עולם", ולפיכך נחליט [בדעתנו] שהוא שקרן ונהרגוה אם יכולנו לכך, ולא נחוש לאותותיו [שעושה], כשם שלא נחוש לקורא לעבודה זרה, כמו שאמר, "ובא המופת לא תשמע"!

כי משה עליו השלום אמר לנו, לא תעבדו עבודה זרה לעולם, לפיכך נדע שאותו האות שעושה נתנבא בשם עבודה זרה, [וכל זה] תחבולה וכישוף [הוא]. וכך אמר לנו משה רבינו שהתורה נצחית עד עולם, ולפיכך כל נביא שיטען שהיא לזמן, נדע מעצם טענתו שהוא נביא שקר, מפני שהוא מכחיש את משה רבינו. ולפיכך לא נדרוש ממנו אות ולא נחוש למופתיו אשר לפי דמיונו הם מופתים אם יעשה. כי מה שהאמנו למשה רבנו, אינו מחמת מופתיו ... אלא אימתנהו והאמנו בו, מפני שאנו שמענו את הדיבור כמו ששמע אותו הוא [באוזנו]. ובכך נתאמתה ההאמנה אמתות שלימה קיימת לעולמי עד, כמו שאמר, "וגם כך יאמינו לעולם".

וממה שראוי שתדעהו, שכשם שאין בתורת משה תוספת ולא גרעון בפסוקיה, כך [אין תוספת ולא גרעון ולו אחת] בפירושה המקובל, והוא אשר קבלוהו החכמים ז"ל, והיא התורה שבעל פה. ולכן [אתם בני ישראל] היו זהירים פוקחים עין שלא ילכוד את מי שהוא אצלכם אחד המינים מהרה יאבדו, ויהיה לכם זה [הענין] יותר חמור מכל שמה. לפי שכאן בארץ הזו כפי שאתם יודעים היא ארץ חכמים ותלמידים ומדרשות, ודברתם נטויה, ואנו מעירים על טעויותיהם ובדיויותיהם ושטויותיהם לעתים קרובות. ואתם שם באותו הקצה [בארץ תימן], ואע"פ שאתם חכמים וגבירים בתורה בומעשים טובים, הרי אתם מתי מספר ... שאם ילכוד אחד מהם שם ישחית את הכל, ויקלקל דעות בני הנעורים ולא ימצאו מציל, ולכן היו זהירים ומהם, ודעו כי דמם מותר לכם לדעתנו על פי תורתנו, מפני שהם מכחישים נבואת משה רבינו, שאמר לנו בשם ה' על פי התורה. ע"כ.

כמה רבינו הטהור הרמב"ם היה נאמן ליסודות התורה והדת. כמה היה נאמן לתורה שבעל פה. כמה היה נאמן למסורת. הבה נתבונן במילותיו שכתב, "כי מה שהאמנו למשה רבנו, אינו מחמת מופתיו ... אלא אימתנהו והאמנו בו, מפני שאנו שמענו את הדיבור כמו ששמע אותו הוא [באוזנו]. ובכך נתאמתה ההאמנה אמתות שלימה קיימת לעולמי עד, כמו שאמר, "וגם כך יאמינו לעולם". ע"כ.

ומדבריו אלו למדים בפשטות, שאף משה רבינו, אם היה מביא לנו תורה שלא בעדות, כלומר, שלא היינו רואים את מעמד הר סיני בעינינו שלנו, ולא היינו שומעים את הקולות כמוהו, אסור היה לנו לקבל את תורתו לעולם! ומדוע? מכיון שאין כאן עדות שהדבר נתקבל מאת ה' יתברך!

והדגיש הרמב"ם וכתב במילים חריפות, "ולכן [אתם בני ישראל] היו זהירים פוקחים עין שלא ילכוד את מי שהוא אצלכם אחד המינים מהרה יאבדו, ויהיה לכם זה [הענין] יותר חמור מכל שמה". כלומר, הודיע הרמב"ם לכל באי עולם, שהשמד החמור ביותר, כלומר הרצח החמור ביותר, הוא שינוי, תוספת, מגרעת, עיוות, מקבלת משה רבינו אשר קיבל כל תורתו מאת ה' יתברך. כי זה הדבר בוודאי שיוביל גם לשמד פיזי ומציאותי. ורואים התוצאות היום בעיניים ברורות. ועליך לדעת, שאין הבדל בכלל בין העובד עבודה זרה, לבין המוסף או הגורע במצוות התורה, או בפירושיה המקובל למשה מסיני.